

Rīgā, 2015. gada 23. jūlijā

Nacionālajai Elektronisko
plašsaziņas līdzekļu padomei

**SIA "Latgales Reģionālā televīzija", SIA "Skrundas TV", SIA "Televīzijas studija "TV Spektrs"", SIA "Valmieras TV" novadu ziņu sižetu sabiedriskā pasūtījuma īstenošanas
valsts SIA "Latvijas Televīzija" 2015. gada 2. ceturkšņa izvērtējums**

Vairāku gadu prakse daļu no sabiedriskā pasūtījuma nododot vietējām un reģionālajām televīzijām ziņu sižetu veidošanai Latvijas Televīzijas (turpmāk – LTV) Ziņu dienesta informatīvo raidījumu vajadzībām, vainagojās ar šīs daļas saņēmēju pārliecinošu spēju veidot saturu atbilstošu sabiedriskā pasūtījuma prasībām.

Kopumā katras televīzijas - SIA "Latgales Reģionālā televīzija", SIA "Skrundas TV", SIA "Televīzijas studija "TV Spektrs"", SIA "Valmieras TV" – veidotās ziņas korekti izmanto vairākus informācijas avotus, nodrošina satura daudzveidību, ziņās ir uzturēts fakto un viedokļu līdzsvars, lielākoties ir norādīts uz notikuma vai parādības, kas ir ziņas pamatā, cēloņiem un sekām, kā arī tie ir prasmīgi skaidroti. Tāpat veiksmīgi izmantotas ziņu sižetu režijas iespējas, prasmīgi montējot iegūtos citātus (sinhronus), saturīgus un vizuāli pievilcīgus attēlus, aizkadra tekstus un trokšņus (interskaņas).

Tāpat analizētajā periodā veidotās ziņas kopumā atbilst kvalitatīvas žurnālistikas prasībām, proti, sniedz LTV 1 skatītājiem nozīmīgu un svarīgu informāciju, kas palīdz izprast notikumus.

Fakts, ka vietējo un reģionālo televīziju ziņas ir iekļautas LTV Ziņu dienesta informatīvajos raidījumos, liecina par to atbilstību Ziņu dienesta standartiem. Netieši uz Ziņu dienesta piekrišanu tam norāda arī trīspusējā līguma 4.2.5. punktā noteiktās, bet neizmantotās LTV tiesības "izplatīšanas laikā ekrāna apakšējā malā sižeta sākumā demonstrēt titru, kurā norādīts reģionālās televīzijas nosaukums". Tam, protams, varētu būt arī citi iemesli, par kuriem vēlāk.

Priekšstatu par novadu ziņu operacionālu atbilstību Ziņu dienesta standartiem var

1

sniegt trīspusējā līguma 4.2.1. punktā noteikto LTV tiesību “nepārraidīt ziņas vai to daļas, kuras neatbilst likumu vai šī līguma prasībām, vai raidījuma vajadzībām” piemērošanas analīze.

Operacionalizācija šeit saprotama kā saskarsmes punkti starp LTV ikdienas sadarbību ar satura ražotāju – reģionālo televīziju (līguma 2.4.punkts), proti, reālās reģionālās TV un LTV sadarbības procesa gaitas atbilstība tādiem šo darbību reglamentējošajos dokumentos iekļautajiem jēdzieniem kā novadu ziņu saturiskais piedāvājums un vizuālais risinājums.

Trīspusējā līguma 2.5. punkts iezīmē pietiekami komplicētu redakcionālo lēmumu pieņemšanas modeli. Tas nosaka, ka “reģionālajai televīzijai ir tiesības, ievērojot šī līguma noteikumus, piedāvāt satura pasūtītājam – Latvijas Televīzijai – ziņas atspoguļojamos notikumus un pieņemt lēmumus par konkrētās tēmas atspoguļojuma saturiskajiem, režijas un vizuālajiem elementiem, ievērojot Latvijas Televīzijas kvalitātes prasības. [...] Vienošanās starp Latvijas Televīziju un reģionālo televīziju par konkrētu tēmu atspoguļošanu slēdzama rakstiski un pievienojama šim līgumam kā neatņemama tā sastāvdaļa.”

Pieļaujams, ka reālajā sadarbības procesā viss notiek elastīgāk un operatīvāk, bet nenoliedzmi, ka lēmumi par konkrēto tēmu atspoguļošanu, saturu, kā arī par režiju un vizuālajiem elementiem ir pieņemti kopīgi – reģionālajām televīzijām un LTV sadarbojoties.

No augstāk minētā var secināt, ka reģionālajām televīzijām nodotā sabiedriskā pasūtījuma daļa cieši integrētā LTV saturā, un tā izvērtēšana nav iespējama, bez izpratnes par raidījuma “Dienas ziņas” vietu un nozīmi sabiedriskajā pasūtījumā LTV.

Sabiedriskā pasūtījuma izpilde, novadu televīzijām veidojot gadā 301 ziņu sižetu vidēji 2 minūšu garumā katrā apgabalā (Kurzeme, Zemgale, Vidzeme un Latgale) pārraidīšanai LTV raidījumā “Dienas ziņas”, kā arī citos raidījumos, notiek atbilstoši Nolikumam (NEPLP 2014. gada 27. novembra lēmums Nr.226), kas nosaka konkursa uz sabiedriskā pasūtījuma organizēšanas un vērtēšanas kārtību.

Sabiedriskā pasūtījuma izpildi reglamentē arī trīspusēji līgumi, kas ir noslēgti starp NEPLP, konkursa uzvarētājiem un LTV.

Gan konkursa nolikumā, gan noslēgtajos līgumos sabiedriskā pasūtījuma izpilde ir pakļauta EPLL 71. panta pirmajā daļā noteiktajiem sabiedriskā pasūtījuma uzdevumiem, nolikumam par sabiedriskā pasūtījuma veidošanas principiem un vadlīnijām valsts SIA „Latvijas Televīzija” 2015. gada sabiedriskā pasūtījuma gada plāna sastādīšanai.

Augstāk minētajā nolikumā un īpaši četros trīspusējos līgumos ir noteikta arī zināma LTV loma šīs sabiedriskā pasūtījuma daļas izpildē, tādējādi tematiiskajā izvēlē un auditorijas

piesaistē.

Līdz ar to izvērtēšanā ir svarīgi izprast, kas ir šī raidījuma formāts un fokuss LTV sabiedriskajā pasūtījuma izpratnē.

LTV sabiedriskajā pasūtījumā 2011. gadam ziņu raidījuma 1. kanālā, kura ētera laiks ir paredzēts no pl. 18.00 līdz pl. 18.30, apraksts ir vienīgais piecu gadu laikā, kurā sniegts detalizēts izklāsts. Tajā ir aprakstīta arī raidījuma “Šodien Latvijā un pasaulē” struktūra:

- nacionālās un ārzemju ziņas – 13 min.;
- novadu ziņas – 10 min.;
- laika ziņas – 3 min.;
- viens moderators no ziņu studijas.

Raidījuma fokuss raksturots šādi: “Tiek atspoguļotas tikai dienas aktuālās ziņas Latvijā un pasaulē, liekot uzsvāru uz aktualitāti un informēšanu.”

Jāpiebilst, ka ziņu izlaiduma “Panorāma” struktūrā 2011. gadā tika paredzēts arī “viens sižets no reģioniem – 2-3 min.”.

“Panorāmas” formāts 2011. gadā paredzēja, ka “katru dienu tiek atspoguļots (tā tekstā – A.M.) viens sižets no reģioniem, tādā veidā akcentējot, ka valsts nav tikai Rīga un jebkurš valstisks lēmums skar ikvienu Latvijas iedzīvotāju. Var tikt izmantoti novadu ziņu materiāli, taču nedēļā jābūt vismaz 3-4 pašu veidotiem sižetiem no reģioniem.”

Šeit būtu vērts atzīmēt zināmu konkurenci starp divām tendencēm – paturēt reģionālo ziņu atspoguļojumu Ziņu dienesta pilnā redakcionālā pārvaldījumā vai sadarboties ar reģionālajām televīzijām.

Par to, ka konsensuss nav atrasts, liecina sabiedriskajā pasūtījumā LTV 2015. gadam iekļautā pozīcija “Reģionālo korespondentu tīkla veidošana – sākotnējā izpēte”.

Attiecībā uz raidījumu “Šodien Latvijā un pasaulē” sabiedriskajā pasūtījumā LTV 2012. gadam teikts, ka “LTV ziņu dienests turpina 2011. gadā sāktu ziņu pozicionējuma attīstību [...] pl. 18.00 - “Šodien Latvijā un pasaulē”: notikumi Latvijā, reģionos, svarīgākais pasaulē”.

Sabiedriskajā pasūtījumā LTV 2013. gadam, plaši raksturojot raidījumu “Šodien Latvijā un pasaulē”, reģionālais aspekts nav minēts, tāpat arī sadarbība ar reģionālajām televīzijām. Savukārt, šī raidījuma fokuss ir definēts kā “Dienas aktuālās ziņas Latvijā un ārvalstīs, notikumi Latvijas reģionos (sadarbība ar reģionālajām televīzijām).

Bet starp Ziņu dienesta prioritātēm ir minēta “3. Reģionālās informācijas apjoms un kvalitāte raidījumā “Panorāma”, kas vairāk sasaistās ar augstāk minēto tendenci un norāda uz

pašas “Panorāmas” gatavotiem sižetiem no reģioniem.

Sadaļas “Informatīvi dokumentālo raidījumu projekti”, kuru realizācijas 2013. gadā piektrūkst finansējuma, 9.punktā “Reģionālo televīziju sagatavoti raidījumi” var atrast cildinošo un koleģiālo - “raidījumi, ko pēc LTV pasūtījuma sagatavo reģionālo TV kolēģi, būtu nozīmīgs ieguvums gan LTV skatītājiem, gan pašām reģionālajām televīzijām”.

Tepat blakus ir atrodams - “Patlaban LTV pārraida reģionālo TV gatavotās novadu ziņas (tās finansē NEPLP ar mērķdotāciju)”, kas varētu būt interpretēts kā norobežošanās no kanāla programmā iekļautā satura, kas kāda iemesla dēļ nav integrējams.

Sabiedriskajā pasūtījumā 2014. gadam teikts, ka LTV atsakās no fragmentēta, nišās sadalīta plānojuma un tā vietā stratēģiski būvē integrētu saturu ap sabiedrībai būtiskiem notikumiem, parādībām, jēdzieniem un personībām. Satura plānotāji vispirms identificē satura tematiskās prioritātes, tad izvēlas tām atbilstošos žanrus un visbeidzot – formātu.

Savukārt sadaļa “Ziņas un informatīvie raidījumi” pieteikta “reģionālo ziņu ciešāka integrācija saturā, kvalitātes attīstība”.

Raksturojot LTV prioritātes sabiedriskajā pasūtījumā 2015. gadam sadaļā “Ziņas un informatīvie raidījumi” ir minēts vien “ziņas [...] uzsverot notiekošā svarīgumu Latvijas iedzīvotājiem visos reģionos [...]”. Starp darbības virzieniem ir minēta arī “Reģionālo korespondentu tīkla veidošana – sākotnējā izpēte”.

Tātad sabiedriskie pasūtījumi LTV pēdējiem pieciem gadiem nesniedz pilnu un vispārīgu priekšstatu par ziņu raidījuma “Dienas ziņas” vietu, lomu un nozīmi tajos.

Šobrīd “Dienas ziņas” objektīvi pozicionējas kā LTV Ziņu dienesta raidījums – uz to norāda vienāda ar “Panorāmu” *galviņa*, titru mūzika, subtitru noformējums, bet, galvenais, viena un tā pati studija abiem diviem raidījumiem, kā arī moderatori (ziņu vadītāji).

Vēlme nodrošināt “nepārtrauktu ziņu plūsmu no rīta ziņām līdz nakts ziņām” (sabiedriskais pasūtījums LTV 2015. gadā) pēc to veidolu vienādu un pat viengabalainu ir saprotama un atbalstāma. Iespējams, šeit ir vēl viens izskaidrojums jau minētajām trīspusējā līgumā noteiktajām, bet neizmantotajām LTV tiesībām raidīto sižetu sākumā demonstrēt titru, kurā norādīts reģionālās televīzijas nosaukums. Tā vietā novadu ziņu sižetā veidotais ir pieteikts no studijas, bieži lietojot formulējumu - “kolēģu no ... sagatavotais sižets”.

Šis kompromiss ir absolūti atbilstošs tradicionālajai izpratnei par dienas ziņām, kādā tā izveidojas pirms digitālās televīzijas ieviešanas un skatīšanās fragmentācijas. Proti, pat dažādu valstu atšķirīga televīzijas vēsturiskā attīstība vienmēr piedāvāja dienas ziņām divas nozīmes TV kanāla programmā. Viena – sākotnējais informatīvais ieskats dienas notikumos, atstājot viedokļus un analīzi *prime-time* ziņu raidījumiem. Cita – lokālās, vietējās, reģionālās

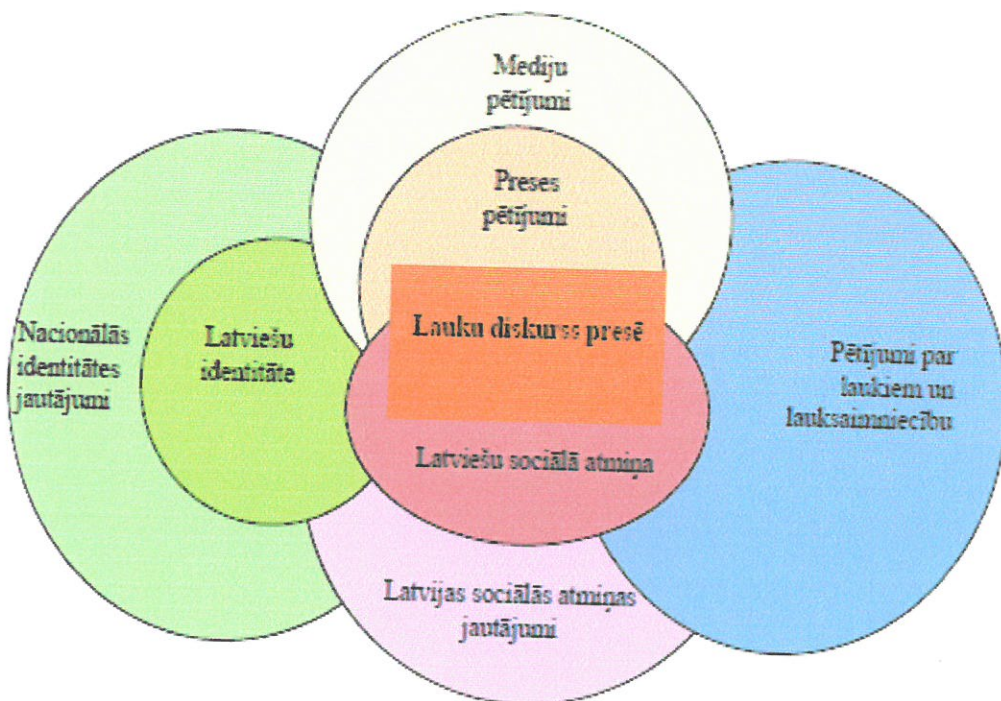
ziņas, nacionāla mēroga ziņas atstājot *prime-time*. Plaša (universāla) satura TV kanālu laikmetā dienas ziņas visbiežāk ir bijis kompromiss starp abiem.

Vietējais, reģionālais saturs, iespējams, arī ir tas, kur jāmeklē dziļu, jēgpilnu reģionālo TV veidoto novadu ziņu sižetu atbilstība sabiedriskajam pasūtījumam.

Ja aplūkot vairāku gadu laikā LTV novadu ziņu piedāvāto stāstījumu kā kādu diskursu, tad izpratne par novadu ziņu nozīmi sabiedriskajā pasūtījumā var sniegt Klintas Ločmeles promocijas darbs (doktora grāda iegūšanai) “Lauku diskurss presē latviešu valodā Latvijā (1989–2012)”

http://www.szf.lu.lv/fileadmin/user_upload/szf_faili/Petnieciba/Locmele_Klinta_2014.pdf

Pētot tādus jēdzienus kā “lauki”, “nācija”, “nacionālā identitāte”, “komunikācijas nozīme nācijas (re)iztēlošanā” autore caur lauku diskursu presē atbild arī uz problēmjautājumu “Latvijas lauki un latviešu nacionālā identitāte”.

Lai arī jēdzienam diskurss ir vairākas definīcijas, šajā darbā Latvijas nacionālo laikrakstu un žurnālu veidotais lauku diskurss ir saprotams kā publikāciju par laukiem teksts un tā konteksts, kas attēlo pasauli vai kādu tās jomu.

Lai arī darbā ir analizēts drukāto mediju diskurss, iegūtie dati un tā interpretācija, kā arī

secinājumi zināmā mērā varētu būt attiecināmi arī uz elektroniskajiem medijiem. Televīzijas piedāvātais “lauku diskurss” un drukāto mediju diskurss ir dažādos veidos saistīts cits ar citu, kā arī ar citiem diskursiem un to apakšdiskursiem (interdiskursitāte).

Priekšstatu par “lauku diskursa” maiņu ir iespējams iegūt, ielūkojoties pētītā perioda sākumposmā (1989-1991) un noslēdzošajā posmā (2008-2012) un salīdzinot pētījumā identificēto diskursu un apakšdiskursus:

LAUKU ROMANTIZĀCIJAS DISKURSS TREŠĀS ATMODAS PERIODA PRESE (1989–1991)

Pašapziņas diskurss

Lauku –Latvijas pamata diskurss

Lauku pārkuma pār pilsētu diskurss

Viensētas kā vērtības diskurss

Zemniecības – latvieša nodarbošanās diskurss

Individuālās zemniekošanas kā aicinājuma diskurss

Entuziasma un gaišās nākotnes zemniecībā diskurss

Laucinieku – latvieša ideāla diskurss

Nenoteiktības diskurss

Drūmas lauku tagadnes un nākotnes diskurss

Skepses par individuālo zemniekošanu diskurss

LAUKU (D)EVOLŪCIJAS DISKURSS LAIKRAKSTOS “DIENA”, “LAUKU AVĪZE” UN ŽURNĀLĀ “SESTDIENA” (2008–2012)

Lauku lejupslīdes un atdzimšanas diskurss presē latviešu valodā Latvijā (2008–2012)

Lauku lejupslīdes diskurss

Lauku (a)izmiršanas diskurss

Zemnieku saimniecību iznīkšanas diskurss

Laucinieku morālās degradācijas diskurss

Lauku atdzimšanas diskurss

Lauku cilvēku morāles koda diskurss

Lauku – tradīciju krātuves diskurss

Lauku dabas bagātību diskurss

Lauku – atpūtas vietas diskurss

Lauku pamatīguma diskurss

Zemnieka – tautas pamata diskurss

Lauku – nacionālās identitātes vērtībasdiskurss

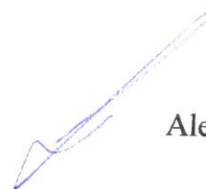
Pielīdzinot identificētos diskursus novadu ziņu tēmām 2015. gada 2. ceturksnī, var secināt, ka zināma atbilstība ir gan ar Atmosferas laika diskursiem, gan arī XXI gadsimta pirmo 10 gadu diskursiem.

Kādus secinājumus var izdarīt?

Reģionālajām televīzijām īstenojot daļu no sabiedriskā pasūtījuma LTV vajadzībām, sagatavoto novadu ziņu sižetu integrācijas pakāpe LTV Ziņu dienesta informatīvajos raidījumos ir tik augsta, ka ir apspriežams cits atbilstības sabiedriskajam pasūtījumam izvērtēšanas modelis, kas paredz nevis sižetu vērtēšanu, bet novadu ziņu iekļaušanos sabiedriskā pasūtījuma uzdevuma izpildē, īpaši EPLL 71.panta 1.daļas 10.punktā noteikto.

Apsvērt iespēju reģionālo televīziju sagatavoto novadu ziņu sižetu lomu un nozīmi nacionālās identitātes veidošanā un uzturēšanā īpaši noformulēt sabiedriskajā pasūtījumā LTV 2016. gadam.

Izvērtēt iespēju izstrādāt tādu tematisko plānošanu novadu ziņu sižetiem, reģionālajām televīzijām īstenojot daļu no sabiedriskā pasūtījuma LTV vajadzībām, kas vislabāk būtu piemērota nacionālās identitātes veicināšanai lauku (reģionālā) diskursā.

Ar cieņu,
Aleksandrs Mirlins,
RISEBA lektors